

بهش / رینمایی پهروهدهیی دهرونی
کۆلیژ / پهروهده
زانکۆ / سهلاحهددین-ههولیر
بابهت / دهرونزانی ژینگهیی
پهرتووکی کۆرس – 2
ناوی مامۆستا : عمر حمه احمد
سالی خویندن: 2023-2022

پهرتووکی کۆرس Course Book

دهرونزانی ژینگهیی	1. ناوی کۆرس
عمر حمه احمد	2. ناوی مامۆستای بهر پرس
بهشی رینمایی پهروهدهیی دهرونی / کۆلیژی پهروهده	3. بهش / کۆلیژ
نیمیل: omar.ahmed@us.edu.krd ژماره ی تلهفون: 07504641031	4. پهیههندی

<p>تیۆری: 3 پراکتیک: 0</p>	<p>5. يهكەى خویندن (به سەعات) له هەفتەیهك</p>
<p>نامادەبوونی مامۆستای وانەبیژ بۆ قوتابیان له ماوهى هەفتەیهكدا (3) كاتژمير</p>	<p>6. ژماره‌ی كارکردن</p>
<p></p>	<p>7. كۆدى كۆرس</p>
<p>لێره مامۆستای وانەبیژ پروفایه‌لیك دەنوسیت له‌سەر ژيانى ئەكادیمی خۆی (تەنها ئەكادیمی) یان ئامازە به‌ Webpage, Blog, Moodle دەكات پروفایلم له‌ سایتی زانکۆ: https://academics.su.edu.krd/omar.ahmed</p> <ul style="list-style-type: none"> • به‌پێی فهرمانی زانکۆیی زانکۆی سه‌لاحه‌ددین ژماره: 40852//13/2 له 9-3-2011 دەرچووه ب‌پیاردرا به‌ گۆرینی ناو‌نیشانم وه‌ك (یاری ده‌ده‌ری سه‌رۆکی توێژه‌ران-معید). کارمکردووه له‌کۆلیژی ئاداب وه‌ك (معید) بۆ ماوه‌ی زیاتر له‌سێ ساڵ و تاکاتی وه‌رگرتنم له‌ ماسته‌ر. • به‌پێی فهرمانی زانکۆیی (1479 له 29-12-2015) زانکۆی سه‌لاحه‌ددین ب‌روانامه‌ی ماسته‌رم به‌ده‌سته‌ئیناوه له‌ زانستی کۆمه‌لناسی په‌روه‌رده‌یی. • پ‌سپۆری گشتی: کۆمه‌لناسی • پ‌سپۆری ورد: کۆمه‌لناسی په‌روه‌رده‌یی • ناو‌نیشانی نامه‌ی ماسته‌ر: "ره‌نگدانه‌وه کۆمه‌لایه‌تییه‌کانی دیارده‌ی وان‌ه‌وتنه‌وه‌ی تابه‌ت له‌قوناغی ئاماده‌بیدا" • له‌ رێکه‌وتی 2017/1/15 فهرمانی گواسته‌وه‌م بۆکراوه له‌ کۆلیژی ئادابه‌وه بۆ کۆلیژی په‌روه‌رده‌ی زانکۆی سه‌لاحه‌ددین به‌پێی فهرمانی کارگێری (93) له 15-1-2017 وه‌ك مامۆستای یاریده‌ده‌ر له‌به‌شی رێنمایی ده‌رونی و په‌روه‌رده‌یی وان‌ه‌ ده‌لێمه‌وه. • به‌فهرمانی زانکۆیی ژماره: (5388/2/2) له 12-6-2018 ناو‌نیشانم گۆراوه بۆ مامۆستای یاریده‌ده‌ر. • ئەندامی لیژنه‌ی تاقیکردنه‌وه‌کان، 2016-2017 / 2018-2020/2019/2019 • ئەندامی لیژنه‌ی د‌ل‌نیایی جۆری به‌شی رێنمایی په‌روه‌رده‌یی و ده‌رونی. له 2018 بۆ 2020 • ئەو لیژنه‌ی به‌ژداربوم ئەم ساڵ 2019: ئەندامی لیژنه‌ی راه‌ینانی قوتابیان به‌شی رێنمایی. ئەندامی لیژنه‌ی ئەلیکترۆنی (2019-2020/2020-2021) راه‌ینەر و توێژه‌ر له‌ ئەنجومه‌نی کولوری به‌ریتانی (British Council) بۆ زانیاری زیاتریش سه‌ردانی ئەم پروفایله‌ بکەن: https://academics.su.edu.krd/omar.ahmed 	<p>8. پروفایه‌لی مامۆستا</p>
<p>ده‌رونازی، ژینگه،</p>	<p>9. وشه سه‌ره‌کیه‌کان</p>

10. ناوهرۆکی گشتی کۆرس:

گرنگی و پینویستی وانە ی : دهرونزانی ژینگهیی

دهرونزانی ژینگهیی وهك لفتیکی گهنج و گرنگی دهرونزانی، کاریگهری راستهوخوی لهسهر پهیههندی تاك لهسهرئهو ژینگهیهیی تپیدا دهژی و رهفتار و بیرکردنهوه دهرونی ههیه و بهدوای ئهوپهیههندییهدا وئله کهلهنئوان ژینگه و مرۆف و خوشگوزهرانییهکانیدا ههیه.

بهیهکێک لهبابهته ههنوکهیههگرنهگهکانی دونیای نوێ دادهنریت، لهبهرئهوگرنهگییهی لهژیانی تاوکۆمهلهگه کاندای دهیگهریت و رۆلی له تهنروستی دهرونی و جهستهیی و خوشگوزهرانی مرۆف و گیانداران. لهبهر ئهوه بهپنویستییهکی جیهانه پیس بووهکهی ئهمرۆلههژماردهکریت. وه پینویسته فیرخوزان بهوردی ئاگاداری پرۆسهژینگهیهکان بن

11. نامانجهکانی کۆرس

بۆشارهزابونی فیرخوزان، له مهعریفهیی زانستی پهیههندیار به دهرونزانی ژینگهیی. باسکردن و شیکردنهوهی چهکه سههرکهیهکانی تایبته بهبوری دهرونزانی ژینگهیی.

دۆزینهوهدهستنیشانکردنی کیشه ژینگهیهکان و کاریگهریان لهسهر رهفتاری مرۆف و ههولدان بۆدۆزینهوهی رینگهچارهی گونجاو لهسهر ناستی تاکه کهس و کۆمهلهگو گروپهکان.

دهرکردنی فیرخوزان به کاریگهری رهفتاری مرۆف لهسهر پیسکردن یان پاکراگرتنی ژینگه.

شارهزابون لهجهیهجیکردنی ئهوشیواز و رینگایانهی وهك خۆپاراستن و چارهسههرکردنی شلژانه دهرونییهکان بهکاردههینرین، که هۆکارو سههرچاوهکانی کیشه ژینگهیهکانن.

دانانی پرۆگرامیکی رینمایی بۆپهرهپیدانی رهفتاری ژینگه دۆستی لای فیرخوزان.

ئاشنابون بهو تیورانیهی که باس له دهرونزانی ژینگه پهیههندی نیوان ژینگه و رهفتاری مرۆف دهکن.

ئاشنابون بهمیتۆدهکانی تۆزینهوه له دهرونزانی ژینگهیییدا.

1. ئهرکهکانی قوتابی

- 1- پینویسته قوتابی بهبهردهوام ئاماده بیت لهپۆلدا و چالاک بیت، بهژداری چالاکیهی پراکتیکیهکان و کاری بهگروپ و گفتوگۆکان بکات.
- 2- پینویسته قوتابی سههرجهم ئهو ئهرک و داخوایانهی لهسهری پینویسته لهکاتی خۆیادا بهئهنجامی بگهیهنیت.
- 3- پینویسته لهسهر قوتابی له کاتی تاقیکردنهوهکاندا ئاماده بیت و تاقیکردنهوهکانی ئهنجام بدات.
- 4- سههرجهم چالاکیهکان رۆژانه و لهکاتی وانهوتنهوهدا تۆماردهکریت و لهکۆتاییدا بهپنی ئهوتۆماره نمرهی خۆی وهردهگریت، ئهگهر قوتابی ئهرکهکانی رۆژانه و داخواییهکان بهپنی بابتهکان ئهنجام نهات بهدنیاییهوه ناتوانیت بگات بهو نمرهیهی شایستهیهتی.

2. رینگهیی وانه وتنهوه:

چهند رینگهیهک بهکار دههینریت لهم وانهیهدا:

- 1- رینگای (رهکردنی زانیارییهکان-القاء والمحاضرة) بۆقوتابیان و(وصفکردن) و (شیکردنهوه)، دواتر (المناقشة الصفية والجماعية-گفتوگۆکردن لهسهر ناستی پۆل و گروپیش)، رینگای (دابشهکردنی بهگروپ)، (رینگای بهژداری پیکردن و هاوکاری)ههروهها رینگای (ئاراستهکردنی پرسیار و وهلامدانهوه).
- 2- لهگهله ههمو ئهمانهشدا، سههرجهم وانهکان کراون به پاوهرپۆینت و لهسهر دیوار بهداتاشو لهکاتی وانهکاندا دهخریت بهرچاوی قوتابیان و تهختهی سپی و قهلمهیی رهنگاو رهنگیش بهکاردههینریت لهکاتی پینویست، بۆ زیاتر رونهکردنهوهی چهکم و بابتهکان. لهکاتی پینویستیش فیدیوی تایبته بهبابتهکان پيشان دهدریت و گفتوگۆی لهسهر دهکریت.
- 3- سههررای ئهمانهش، هانی قوتابی دهدریت بهژداری مشتومرو کۆ بهرکیکانی نیو پۆل بکات و خۆی رابهینیت لهسهر دورخستنهوه له دودلی و دلهراوکی بهژداریکردن.

4- لهههمانكاتيشدا جهخت لهسەر نهوه دمكرينهوه قوتاي فیری (خوفیرکردن ببيت-تعلیم كيف تتعلم- Learning How to Learn). ههروهها بخوینيتهوه سیمنار ئاماده بکات و پيشکەشی بکات لهبهرامبهر هاوریکانی.

3. سیستهمی ههلسهنگاندن:

پنویسته فیرخواز، ئهم چالاکیانهی خوارمه ئهجام بدات، لهماوهی خویندنی ئهم سالدًا:

1- پنیوسته فیرخواز بهردهوام ئاماده بیت لهنیو پۆل و بهناماده بونیشی (لهنیو پۆل) چالاك بیت و بهبهردهوامی بهژداربیت له گفتوگۆو راگۆرینهوهو چالاکیه بهگروپهکاندا؛ رۆلی کارای ههبيت له بهرهمهینانی مهعریفه دا؛ لهههمانکاتدا بهشداری کارای ههبيت له ئهرك و واجباته ههفتهیهکاندا (هاورپی دانهپراوبیت لهخویندنهوهو کتیب) بۆ ئامادهبون لهنیو پۆل بهبی(نههاتن- غیاب) فیرخواز(5)نمره بهدهست نههینیت، بۆبهشداریکردنی رۆژانه بهشپوهیهکی بهردهوام فیرخواز(5) نمره بهدهست نههینیت(سهرجهم بهشداری و چالاکیهکانتان رۆژانهتۆمار ئهکریت)

2-یهك تاقیکردنهوهی سهرکاغز ئهکریت، لهسهر (25 نمرهیه) کاتی تاقیکردنهوهکه پنیوسته لهمانگهکانی کۆتایی مانگی (12) ئهجامبدرین. (لهمۆخی ناتاسییدا، یان بهههرهویهك نەتوانرا دوتاقیکردنهوه ئهجامبدریت، یان نەتوانرا بهشپوهیهکی ئاسایی خویندن بهردهوام بیت، ئهوکاته له ریکارمکان ئاگادارتان ئهکهموه)

3-پنیوسته فیرخواز لهماوهی خویندندا یهك سیمنار پيشکەش بکات، له(10) خولهك کهمتر نهبيت، له(15)خولهکیش زیاتر نهبيت، بهرچهاوکردنی بهکارهینانی سهرچاوهی زانستی، پنیوستیشه تهنها ههولی تاکهکەسی بیت، لهچارچیهوهی زانسته ژینگهیهکاندا بیت. ههروهها، کتیبیک لهبوارى دهرونزانی ژینگهیی(یان زانسته ژینگهیهکان) پوختهبکات و شیکاتهوهو لهیهك پهپهر بۆچونی خۆی لهسهر کتیهکه بخاتهر، بهرووه ئهرینی و نهرینییهکانهوهو بهچارویکی رهخنهگرانه و بهشپوهیهکی گشتگیر ههلسهنگاندن بۆکتیهکه بکات بهیهکێك لهم زمانانه:(کوردی، عهرهبی، ئینگلیزی). دواتر گفتوگۆی لهسهر ئهکریت. بۆئهم مهبهسته فیرخواز(5) نمره بهدهست نههینیت (لهکاتی رهچارکردنی زانستی بوندا.(پنیوسته شیکردنهوهکه لهیهك پهپهر ئامادهبکریت و بهسهر سن بهشدا دابهشبینت:(پيشهکی، ناوهروک، ئهجام) له پيشهکی، وهصفی کتیهکهبکات. ناوهروک، بهوردی تیشکبخته سهر ناوهروکی کتیهکه. ئهجام، رهخنه بارانکردن یاخود پياهلدان بهکتیهکهدا. پنیوسته سهرجهم بۆچونهکان هی خودی خوینهریبت نهك لهناوهروکی کتیهکه وهریگرتیبت!)

4. دهرنهجامهکانی فیربوون:

- 1- گردهنازی، عمر(2022) دهروازهیهکی نوێ بۆدهرونزانی ژینگهیی، ناوهندی فیربوون: ههولیر.
- 2- یارمەتی فیرخواز دهدات، بهباشی لهبابهتهکان تیبگات و فیریان ببيت.
- 3- فیری ئهوه دهبيت چون لهبهرامبهر خهڵکی تر بهشپوهیهکی زانستیان و تار پيشکەشکات و بابتهکان شیبکاتهوه پاریزماریکی داوکۆکی کاریشین لهژینگه...
- 4- ئهمهش وادهکات لهقوتایی لهکۆتای ئهم بابتهدا زیاتر متمانهی بهخۆی ههبيت.
- 5- تاکیکی نیشتیمان پهروه که دلسوزو خهمخۆر بیت بۆگهل و نیشتیمان و زانستی بیت و هاورئ و دوستی ژینگهبيت له پرۆسهی پینگهیانندی نهوهکاندا و بروای بهوه ههبيت کهپرۆسهکه دووپایهی سهرهکی ههیه و ههردوک پیکهوه دهروژن ئهوانیش پهروهدهی ئاکاریی و فیربونی سود بهخشه.

لیستی سهرچاوهکان

ماک آندرو، فرانسيس ت. (1998) علم النفس البيئي. (ت:عبداللطيف محمد خليفة و جمعة سيد يوسف) المجلس الوطني للثقافة والفنون والأدب-الكويت.
العيسوي، عبدالرحمن محمد (1997) في علم النفس البيئي. منشأة المعارف بالاسكندرية.

صالح، هاشم محمد (2014) علم النفس البيئية والسلوك، مكتبة المجتمع العربي للنشر والتوزيع.

السامرائي، نبيهة صالح (2008) علم النفس البيئي: مفاهيم وحقائق ونظريات وتطبيقات، طار زهران: عمان.

Selhub, E. M. and Logan, A. C. (2012) Your brain on nature: The science of nature's influence on your health. Happiness, and vitality. John Wiley & Sons Canada, Ltd.

Steg, L. and de Groot, J. I. M (2019) Environmental psychology an introduction, (Edit) John Wiley & Sond Ltd. Toronto, Canada.

Stokols, D. (2012) Lecture 01 Introduction to environmental psychology and overview of the course, available online:

<https://www.youtube.com/watch?v=wHUS5T6uYT4&list=PLA2E69FC89640C272&index=1> accessed: 21-8-2019

Fromkin, H. (2010) Environmental health from global to local(editor) second rdition). John wiley & Sons, Inc.

Bronzaft, A (2002) Noise pollution: A hazard to physical and mental well-Being. Part of book: Bbchtel, R. B. and Churchman, A. Handbook of environmental psychology, john Wiley & Sons, Inc. New York.

<http://lhh.org/noise/> accessed at: 20-9-2019.

<https://www.nonoise.org> Accessed at:25-9-2019

Hu, X. and Tang, L. (2014) Public participation in environmental protection: Ideals, challenges and solutions. Advanced Materials Research. V. 962-965 pp: 1680-1684.

17. بابتهكان

ناوى ماموستاى وانهبير
م.ى. عمر حمه احمد

بابتهكان	يكة	ريكةوت و روذ	ذمارةي هةفةة
هميشه وانهى يهكم نهرخاندهكم بؤ: ✓ نائنا بون بهيهكترى. ✓ نائنا بون بهبابتهكه بهشيوهيهكى گشتى. ✓ نائنا بون بهو ريساو ياسايناهى كهپيوسته رهچاوبكرتت لهلايهن قوتابيان و ماموستاوه بهدرئزايى سالى خوئندن. ✓ رونكردنهوهى كورسبوك و تيشكخستنه سهر بابتهكان بهوردى و چوئيتى دابهشكردى نمرهكان بهسهر تافيكردنهوهكان و چالاكويهكاندا.		2023/ 1/16 دووشةممة	.1
بؤچى پئويسته دهرورنائى ژينگهيهى بخوئنين؟		2023-1-23	.2

بابت	یكە	ریكەوت و روژ	نمارەي هەفتە
میژوی سەرھەلانی دەرونازی ژینگەیی.			
خستەرووی پیناسەیی چەند چەمکی گرنگ. جۆرەکانی ژینگە.		2023-1-30	.3
ئاستەکانی ژینگەیی کۆمەلایەتی برون فینبرینەر (Urie Bronfenbrenner). گرنگی ژینگەیی خیزانی و بەخشینی سۆز و خوێشەویستی بەمنداڵ.		2023-2-6	.4
قوناغەکانی پەرەسەندنی پەپوهندی نیوان مرووف و ژینگە. پەپوهندی نیوان دەرونازی ژینگەیی و زانستەکانیتر.		2023-2-13	.5
1- تیۆری روبەری کەسی -نظرية الحيز الشخصي- Personal space theory : 2-Place Theory: تیۆری شوین Place identity : چەمکی ناسنامەیی شوین Place attachment: چەمکی ھۆگر بون بەشوین- التعلق بالمكان: 3-Field theory- تیۆری بواری، نظرية المجال (Kurt lewin-1890 کورت لیفین- theory (1927		2023-2-20	.6
Air Pollution: یەكەم پیسبونی ھەوا کوالەتی ھەوای پاك ساخلمی ھەوا لەكوردستان:		2023-2-27	.7
پیسبونی ھەوا و نەخۆشییە دەرونییەکان بەسەربردنی تەمەنی منداڵی لە ژینگەیی ھەوا پیسدا و توشبون بەنەخۆشییە دەرونییەکان		2023-3-6	.8
دوهم/ ژاوەژاو وەك پیسبونی ژینگە و مەترسییەکانی ژاوەژاو و فشار. ژاوە ژاو و تەندروستی جەستەیی. ژاوەژاو و خەوتیکچون.		2023-3-13	.9
کاریگەری ژاوەژاو لەسەر فیرخووان. رۆلی حکومەت و ھاوڵاتیان لە کەمکردنەوی ژاوەژاودا. جیاکردنەوی دەنگی ئاسایی و ژاوەژاو.		2023-3-20	.10

بابت	يكة	ريكةوت و روذ	نماري هفتة
سئيهم/ پيسبوني خاك-Soil Polution. پيهوندى ئهرينى نيوان مروف و خاك. سودهكانى بهپيخاوسى رويشتن.		2023-3-27	.11
چارهم/ پيسبوني ئاو Water Pollution. كوالهتى ئاو. هوكارهكانى پيسبوني ئاو. پيسبوني ئاو لهكوردستان. مهترسييهكانى پيسبوني ئاو. پيسبوني ئاو و تهندروستى دهرونى. چون ئاو لهپيسبون پياريزين؟		2023-4-3	.12
يهكهم/ پهروهردهى ژينگهپى. ئامانج له پهروهردهى ژينگهپى چيه؟ بنهماكانى پهروهردهى ژينگهپى: ريگاكانى پهروهردهى ژينگهپى: زانكو و پهروهردهى ژينگهپى:		2023-4-10	.13
دوهم/ هوشيارى ژينگهپى. هوشيارى ژينگهپى، الوعي البيئي- (Environmental Awareness) ئامانهجكانى هوشيارى ژينگهپى:		2023-4-17	.14
رولى حكومت و هاولاتيان لهپاراستنى ژينگهپا. ريكخراوهكانى كومهلگهپى مهدهنى. <u>رولى قوتابخانه لهپاراستنى ژينگهپا:</u> رولى گهنجان له پاراستنى ژينگهپا: رولى دهزگاكانى راگهياندىن لهپاراستنى ژينگهپا:		2023-4-24	.15

18. نمونهى تافىكردنهوهكان:

(پ1) پيناسه: پيناسهى نهه چهمكانهى خوارهوه بكه:

(ث2) فره بژارده:

(ث3) راست وجهوت:

(ث4) بهر اور دکردن:
(ث5) باسکردن و شیکردنهوه:

19. پيداچوننهوهی هاوئل